

SOS1000: Sensorveiledninger, langsvar eksamen høsten 2018

Oppgave A

Gjøre rede for noen viktige trekk ved religionens rolle i moderne samfunn. Trekk inn begrepet religiøs kompleksitet i redegjørelsen. Drøft årsaker til økt religiøs kompleksitet i lys av faktorer som kjønn, seksualitet, etnisitet og migrasjon.

De sentrale pensumbidragene om religion er kapittelet om religion i Giddens & Sutton og Inger Furseths kapittel om religion i Norden i Det norske samfunn. Redegjørelsesdelen gir et visst skjønnsrom ("noen vesentlige trekk"), men det er rimelig at oppgavene kommer innom tema som for eksempel ulike religioner, religionsutøvelse i ulike regioner, noen viktige historiske utviklingstrekk, sekularisering, religiøse bevegelser/religion og sivilsamfunn, og religion og politikk/fundamentalisme. Religion i Norden kan trekkes inn (jf. Furseths kapittel), men oppgaveteksten spør ikke spesifikt om dette. Det er også naturlig at besvarelsene inneholder en definisjon av hva religion er. Det kan fungere fint, men er ikke påkrevd at det trekkes linjer til hvordan religion behandles i klassisk sosiologi. Det skal trekke ned om besvarelsene ikke trekker inn begrepet religiøs kompleksitet, eller har en lite dekkende/misforstått/upresis forståelse av hva religiøs kompleksitet er (i hht. avsnittet om dette i Furseths kapittel). Motsatt skal det trekke opp om besvarelsene evner å dra opp skiller til nærliggende begreper som religiøst mangfold/pluralisme og religiøse konflikter. Også drøftingsdelen gir studentene et skjønnsrom: De kan vektlegge en eller flere av faktorene "kjønn, seksualitet, etnisitet og migrasjon", fordype seg i noe, og fare lettere over annet. Oppgaven åpner også opp for at det kan trekkes inn andre faktorer enn dem som er listet i oppgaveteksten. Drøftingsspørsmålet er vidt, og studentene står fritt (innenfor rimelighetens grenser) til å avgrense og spesifisere drøftingspunkter og diskusjonens omfang. Det skal belønnes om drøftingen evner å fokusere på "årsaker til religiøs kompleksitet" spesifikt, og ikke glir ut i allmenne betraktninger om religion og samfunn. Det skal også belønnes om diskusjonen forholder seg spesifikt til pensum og evner å dra inn ulike pensumtekster på en meningsfull måte. Relevant pensum vil for eksempel være tekster om kjønn og seksualitet (som kapittelet i Giddens & Sutton) og om etnisitet (for eksempel kapittelet i Giddens & Sutton) og migrasjon (for eksempel kapittelet av Brochmann i Det norske samfunn). Det kan også trekkes linjer til andre tema på kurset, som diskriminering, globalisering og politikk/sosiale bevegelser. Grunnleggende sosiologiske perspektiver og teorier (funksjonalisme, konfliktteori, symbolsk interaksjonisme er de tre hovedperspektivene som anvendes gjennomgående i Giddens & Sutton) kan gjerne trekkes inn, men oppgaven kan også løses på andre måter.

Skal besvarelsen få en C må oppgaven både ha en redegjørelsesdel og en drøftingsdel. Begge må være ok besvart, men en god drøftingsdel kan kompensere for en svakere redegjørelsesdel og omvendt. Det skal kunne være mulig å få C (og i særtilfeller også B) hvis det er misforståelser/manglende klarhet i hva religiøs kompleksitet er, hvis redegjørelsen/drøftingen for øvrig er god. Oppgaver med bedre karakter (B eller bedre) er som regel mer solide enn C-oppgavene både i redegjørelsesdel og drøftingsdel, men en oppgave som skårer til C i redegjørelsesdelen, kan ende opp med B hvis drøftingsdelen er særlig god, og motsatt. Oppgaver som får B og bedre skal ha en presis omgang med begreper og bruke ulike deler av pensum relevant og aktivt. A-oppgaver skiller seg ut som spesielt sterke i alle ledd og har gjerne et uavhengig grep om drøftingen. Også D-oppgaver skal som regel ha besvart alle ledd i oppgaven, og en del viktige momenter og begreper knyttet til religion bør være med og forstått. Samtidig kan D-oppgaver ha en del feil/mangler. Det kan også tenkes D-oppgaver med en på mange punkter mangelfull drøfting (svært kort, altfor overfladisk - trekker ikke inn pensum, osv.), men som likevel har viktige momenter på plass i redegjørelsesdelen. Det kan også tenkes D-oppgaver som leverer svakere enn D i redegjørelsesdelen, men som trekkes opp til D som samlet karakter på grunn et godt refleksjonsnivå og gode momenter i drøftingen.

Oppgave B

Har personer med lik formell kompetanse like muligheter i arbeidslivet? Velg å diskutere dette med utgangspunkt i én av de tre følgende:

- 1) sosial bakgrunn / klasse
- 2) kjønnsforskjeller
- 3) etnisitet

Redegjør for noen viktige momenter som er dekket i pensum og drøft deres betydning. Besvarelsen skal inneholde teoretiske betraktninger og underbygge disse med empiriske sammenhenger.

Denne oppgaven er ganske åpen og nær sagt alt pensumet på bolken om «arbeid, ulikhet og diskriminering» kan brukes. Innenfor hvert av de tre temaene er det flere ulike momenter som kan trekkes frem. Felles for disse er at når oppgaveteksten forutsetter «lik formell kompetanse», så er det i vesentlig grad forskjellsbehandling eller diskriminering som er temaet. Det som begrenser en muligheter kan også være utenfor arbeidslivet, slik at det er mulighet for å trekke veksler på elementer fra pensumet om f.eks. familiepolitikk og migrasjon. Når det gjelder sosiale forskjeller og forskjellsbehandling er det en del argumenter som kan gjelde alle disse tre temaene, men på noe ulik måte. Besvarelser som klarer å benytte elementer på tvers av temaer skal premieres, f.eks. hvis man ser at argumenter fra pensum om likestilling er relevante for etnisk diskriminering, eller forbindelseslinjer mellom kjønn, klasse og familiepolitikk etc.

Hva som ligger i «muligheter i arbeidslivet» kan være flere ting, herunder å være i jobb i det hele tatt, type yrke, karrieremuligheter eller lønnsnivå. Når oppgaven ber om at det forankres empirisk må hvilke muligheter det er snakk om tydeliggjøres. Sensor må være oppmerksom på at tema 3) har et tydeligere empirisk grunnlag i pensum enn 1) og 2).

Alle temaene er dekket i Giddens & Sutton (2017), men det er mye i akkurat denne pensumteksten som er veldig generelle betraktninger og som kan være vanskelig å anvende konkret.

For tema 1) er bidragene til Hansen og Wiborg (2010) og Hansen (2011) sentrale. Disse to artiklene gir et deskriptivt bilde av sosial mobilitet som inkluderer flere empiriske mål. Men det er ikke sosial *mobilitet* det spørres om i oppgaven! Et generelt poeng hos Hansen (2011) er at valg påvirkes av at kostnader og belønninger varierer med sosialt ståsted, og dette påvirker hva slags videre utdanning man tar. Et tilsvarende argument kan også gjelde andre valg senere i karrieren, og knyttes f.eks. mot familiepolitikk der Ellingsæter (2012) skriver om betydning for utjevning av klasseforskjeller og kvinners mulighet til å delta i arbeidsmarkedet.

For tema 2) er Birkelund & Pedersen (2010) det mest sentrale men bør knyttes mot Ellingsæter (2012), mens for tema 3) er det særlig Birkelund, Heggebø & Petersen (2016), Hermansen (2013) og Midtbøen (2014). For begge disse temaene er det viktig å skille på ulike typer diskriminering og hvordan disse arter seg. Begreper som «statistisk diskriminering», «fordomsdiskriminering» og «verdsettsdiskriminering» kan være aktuelt for begge temaer.

Alle disse tre temaene har empiriske artikler på pensumet, så det forventes at det vises til empiriske sammenhenger. Det må bemerkes at den mest konkrete empirien på pensumet er om etnisitet, og for det temaet bør besvarelsen tematisere hovedkonklusjonene i disse pensumbidragene.

For at en oppgave skal få C, bør det være et klart valg av type hindringer i arbeidslivet om det er kjønn, etnisitet eller klasse, og påpeke hvilke mekanismer som er relevante for denne gruppen. Det bør også være en tydeliggjøring av hva slags «muligheter i arbeidslivet» man diskuterer i forhold til da dette i stor grad påvirker hva man konkluderer med. Alle ledd skal være ok besvart, inkludert at drøftingen bør referere til noen av de relevante bidragene på pensum. Skal oppgaver få bedre karakter - A eller B - vil dette fremfor alt fremgå i drøftingsdelen. For å få de beste karakterene bør studenten også ha et godt grep om de empiriske arbeidene og anvende de empiriske resultatene i argumentasjonen. De aller beste besvarelsene klarer å trekke inn argumenter på tvers av klasse, kjønn og etnisitet selv om bare ett av disse temaene diskuteres konkret. Det er ikke nødvendig at alle de ulike mulige drøftingsveiene som er skissert over går opp, men noen av dem bør være med. De beste oppgavene vil bruke flere pensumbidrag aktivt og informert.